

Verlustliste / Popis gubitaka / Seznamek izgub / Lista delle perdite (1914-1919). Istrien / Istra / Istria, urednik / a cura di / urednik / Herausgeber Robert Matijašić, Koper – Capodistria: Histria Editiones, 2018., 454 str.

U listopadu 2018. predstavljena je knjiga *Verlustliste / Popis gubitaka / Seznamek izgub / Lista delle perdite (1914-1919). Istrien / Istra / Istria* u izdanju Histria Editiones. Radi se o sedmoj publikaciji iz serije Histria Documentum, koja je svjetlo dana ugledala pod uredničkim vodstvom Roberta Matijašića te uz suradnju uredničkoga odbora koji još čine Dean Krmac, Brigitta Mader, Deborah Rogoznica i Matej Župančič. Zahvaljujući autorovu marljivom sakupljanju podataka iz 709 sveščića koje je Ministarstvo rata Austro-Ugarske objavilo između 1914. i 1919., na 454 stranice djelo sadrži popis 13 204 imena istarskih vojnika poginulih, ranjenih ili nestalih tijekom Prvoga svjetskog rata, postajući prvim popisom takve vrste za razdoblje Velikoga rata u Istri. Poseban značaj knjizi daje i činjenica što se radi o četverojezičnom izdanju, koje na hrvatskom, talijanskom, slovenskom i njemačkom jeziku omogućuje široku uporabu i razumijevanje njegova sadržaja, što – uzimajući u obzir multietničnost Austro-Ugarske Monarhije i istarskoga područja – sasvim sigurno predstavlja pozitivnu i hvalevrijednu inicijativu uredništva.

Djelo je podijeljeno u dvije veće cjeline. Prvu čine „Predgovor“ (9-12) Deana Krmca, „Uvodna bilješka“ (13-18) Alekseja Kalca, „Popis gubitaka“ (19-48) Roberta Matijašića te poglavlja „Istrani u c. i kr. Vojsci“ (49-59), „Izbor bibliografije“ (60-62) i „Podaci o izvoru“ (63-68). Posvećena je uvodnim mislima nekih od urednika djela, među kojima Dean Krmac ističe humanost Matijašićeva rada jer sadrži popis onih malih i običnih ljudi čiji se životi često zaboravljaju u odnosu na tzv. heroje i druge velike ličnosti proslavljene u vihoru rata. Kalc, s druge strane, ističe posebnost zemljopisnoga kriterija pri uređivanju popisa gubitaka, što znatno olakšava istraživanje i konzultaciju podataka svim zainteresiranima za temu ratnih gubitaka istarskoga stanovništva. U poglavlju „Popis gubitaka“ Robert Matijašić podrobnije analizira sveske koje je istražio radi dobivanja popisa, opisujući njihovu strukturu i način na koji su pisani, dok u „Istrani u c. i kr. Vojsci“ daje uvid u postrojbe u koje su istarski stanovnici bivali unovačeni.

Druga cjelina, „Istrani u Popisu gubitaka“ (69-454), započinje poglavljem „Metodološke upute i način čitanja“ (69-73), u kojem se čitatelju daju

upute o pravilnom načinu čitanja popisa s obzirom na redosljed oznaka, imena itd. Prije samoga popisa, priloženi su još „Kratice“ (74-78) i „Redosljed brojeva“ (79-86), odnosno poglavlja u kojima se objašnjava značenje kratica i navode datumi izlaska svih 709 svećića iz kojih su izvučeni podaci za ovu knjigu. Slijede poglavlja „Popis“ (87-354) i „Kazalo imena“ (355-426), gdje se najprije kronološki navode upisi o ubijenim, ranjenim ili nestalim Istranima prema svescima Ministarstva rata, dok su poslije imena raspoređena abecednim redom. Prije kraja rada, u poglavlju „Brojčani pregled“ (427-446), Dean Krmac daje vrlo detaljan uvid u statističke podatke vezane za prisutnost istarskih vojnika u ratnim operacijama, od postotka njihova pojavljivanja u svescima Ministarstva rata do kotarske pripadnosti, vrste čina ili položaja. Knjigu zatvara „Pogovor“ (447-454) Darka Dukovskog, u kojem se posebno ističe osjetljivost povjesničarskoga rada pri istraživanju broja žrtava ratnih sukoba zbog, u pravilu, nepotpunih i raštrkanih izvora, što se odnosi, dakako, i na razdoblje Prvoga svjetskog rata. Dukovski na koncu zaključuje kako – iako se ne radi o konačnom popisu svih žrtava rata – knjiga *Verlustliste / Popis gubitaka / Seznamek izgub / Lista delle perdite (1914-1919)* predstavlja vrijedan prilog poznavanju vojne i društvene povijesti istarskoga stanovništva.

Diego Han

Posljednji car u Istri / L'ultimo imperatore in Istria. Gračišće, 6. travanj 1918. / Gallignana, 6 aprile 1918, urednik / a cura di Danijela Doblanović Šuran, Koper Capodistria: Histria Editiones, 2018., 74 str.

Izdavačka kuća Histria Editiones objavila je 2018. katalog izložbe *Posljednji car u Istri / L'ultimo imperatore in Istria. Gračišće, 6. travanj 1918. / Gallignana, 6 aprile 1918* pod uredništvom Danijele Doblanović Šuran. Riječ je o fotografijama posjeta Istri posljednjega austrijskog cara Karla I. Habsburškog 5. i 6. travnja 1918. godine. Humanističko društvo Histria u suradnji s Općinom Gračišće priredilo je izložbu u prostoru Katinine kuće u Gračišću 6. travnja 2018., točno na stotu obljetnicu posjeta austrijskoga cara Istri. Autori izložbe bili su Dean Krmac, Brigitta Mader i Danijela Doblanović Šuran.